



Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

**Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία
Β΄ Λυκείου Θεωρητικής Κατεύθυνσης**

Θεματική ενότητα:

Δημοσθένης, «Υπέρ της Ροδίων ελευθερίας», Προοίμιο: 1 - 2

Τίτλος:

«Ευκαιρία ανάκτησης τῆς καλῆς δόξης για τους Αθηναίους

- Η ηθική λογική του συμφέροντος»

ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ ΠΡΕΒΕΖΑΝΟΥ



**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ**

Θεσσαλονίκη 2012



ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας,

Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr



A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ευκαιρία ανάκτησης τῆς καλῆς δόξης για τους Αθηναίους - Η ηθική λογική του συμφέροντος

Δημιουργός

Μαγδαληνή Πρεβεζάνου

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία Θεωρητικής Κατεύθυνσης

(Προτεινόμενη) Τάξη

Β΄ Λυκείου

Χρονολογία

Νοέμβριος 2012

Διδακτική/Θεματική Ενότητα

Ρητορικά Κείμενα: Δημοσθένης, «Υπέρ της Ροδίων ελευθερίας», Προοίμιο: 1 - 2

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

—

Χρονική διάρκεια

±6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: εργαστήριο πληροφορικής, αίθουσα διδασκαλίας.

II. Εικονικός χώρος: Wiki.



Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Προαπαιτούμενες γνώσεις για τον μαθητή:

Εξοικείωση με την εργασία σε ομάδες, με τη χρήση συνεργατικών περιβαλλόντων μάθησης (Wiki), με τον κειμενογράφο (Word) και με την παρουσίαση κειμένων, με την «κατά κώλα» γραφή του αρχαίου κειμένου, με τις τεχνικές πειθούς ενός πολιτικού λόγου.

Προαπαιτούμενες γνώσεις για τον δάσκαλο:

Τρόπος συντονισμού ομάδων, διαχείριση ψηφιακών εργαλείων (Wiki, Audacity), γνώση ψηφιακών πηγών και τρόπου προσπέλασής τους.

Υλικοτεχνική υποδομή σχολικής μονάδας:

Εργαστήριο πληροφορικής, πρόσβαση στο διαδίκτυο, υλικό μικροφωνικής εγκατάστασης (μικρόφωνα για ηχογράφηση).

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο αναφέρεται στον πολιτικό λόγο του Δημοσθένη, ο οποίος προσπαθεί να πείσει τους Αθηναίους να υπερασπιστούν την ελευθερία των Ροδίων χωρίς να δείξουν εμπάθεια ή εκδικητική στάση απέναντί τους, επειδή αυτοί είχαν αποστατήσει από την Β΄ Αθηναϊκή Συμμαχία. Στο προοίμιό του ο Δημοσθένης προσπαθεί να πείσει και να δια φωτίσει το δύσκολο ακροατήριο των Αθηναίων, επιδιώκοντας να αποσπάσει το ενδιαφέρον και την ευνοϊκή τους διάθεση, ώστε να ακούσουν την πολιτική του θέση, που υποστήριζε -αντίθετα με το κοινό αίσθημα- το αίτημα των Ροδίων. Σαφέστατα το σενάριο κινείται στην ανάδειξη τόσο των στόχων του προοιμίου ενός ρητορικού –



πολιτικού λόγου όσο και των τεχνικών/τρόπων πειθούς που χρησιμοποιεί ένας ρήτορας-πολιτικός, προκειμένου να πείσει και να κατευνάσει τις αρνητικές αντιδράσεις του ακροατηρίου.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το σενάριο βασίζεται στην ανάπτυξη του μοντέλου του ρόμβου, σύμφωνα με το οποίο τα αρχαία ελληνικά αντιμετωπίζονται ολιστικά συνδυάζοντας την αρχαιογλωσσία και την αρχαιογνωσία με προοπτική σύνδεσης του παρελθόντος με τον σύγχρονο κόσμο. Σύμφωνα με τις παιδαγωγικές θεωρίες, εφαρμόζεται ένας συνδυασμός *διερευνητικής μορφής διδασκαλίας*, όπου ο μαθητής με τη βοήθεια της τεχνολογίας αναζητά τις απαντήσεις ή τη λύση σε κάποια ζητούμενα - προβλήματα και έχει το περιθώριο να εκφράσει την *αυτενέργειά του* σε επίπεδο ομάδας, έχοντας μια κατεύθυνση που εδράζεται στη γενική ιδέα του σεναρίου και ωθεί τον μαθητή να βρει προσωπικό ενδιαφέρον και να συνδέσει την κάθε δραστηριότητα με ζητούμενα που τίθενται σε κοινωνικό - πολιτικό επίπεδο. Στο συγκεκριμένο σενάριο, ο μαθητής λειτουργεί και ως πομπός και ως δέκτης και χρησιμοποιώντας ανώτερες στρατηγικές μάθησης, όπως η σύγκριση ή η αξιολόγηση, οδηγείται από το είδος του ρητορικού λόγου, όπως αυτός διατυπωνόταν με πολιτικούς όρους της αρχαίας δημοκρατίας του 4^{ου} αιώνα, σε σημερινό πολιτικό λόγο.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να κατανοήσουν τη σύνδεση της ρητορικής τέχνης και της παρρησίας με το δημοκρατικό πολίτευμα της εποχής και να βρουν τη λειτουργία τους σήμερα.
- Να αξιολογήσουν την εξωτερική πολιτική της Αθήνας, όπως αυτή προτείνεται από τον Δημοσθένη, και να τη συνδέσουν με σημερινές πολιτικές επιλογές



χωρών με μπερλιαστικές τάσεις, σχολιάζοντας τις έννοιες της «ηθικής», του «δικαίου και νόμιμου», του «συμφέροντος», του «ευχάριστου» και του «καλού» –όπως λαμβάνονταν υπόψη τότε και σήμερα.

- Να συνεργάζονται σε επίπεδο ομάδας και να κατανέμουν τους ρόλους τους, ώστε να παραχθεί ένα τελικό αποτέλεσμα.
- Να αντιληφθούν τις τεχνικές της πειθούς σε επίπεδο πολιτικού λόγου και να γίνουν δέκτες με κριτική ικανότητα σε κάθε περίπτωση της πολιτικής τους ζωής.
- Να γίνουν «αναλυτές ομιλίας» διακρίνοντας τα χαρακτηριστικά του πομπού αλλά και τις προθέσεις του.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να κατανοήσουν βασικούς όρους: «παρρησία», «ύβρις», «δόξα» - «βλασφημία», οι οποίοι αποτελούν και τους άξονες του λόγου του Δημοσθένη, και να τους χρησιμοποιούν σε δικά τους κείμενα, όπως σε ένα χρονογράφημα.
- Να βρουν την ιστορική εξέλιξη των όρων, τη χρήση και τη σημασία τους σήμερα.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να διερευνούν ψηφιακό υλικό από το οποίο θα επιλέγουν στοιχεία για να συμπληρώσουν τα ζητούμενά τους.
- Να χρησιμοποιούν εργαλεία παρουσίασης (PowerPoint, Wiki) και κειμενογράφου.
- Να διαβάζουν κριτικά κείμενα σε ψηφιακή μορφή και να αντλούν πληροφορίες που συνδέονται με τα ζητούμενα.



- Να αποκωδικοποιούν έναν πολιτικό λόγο αναγνωρίζοντας τρόπους και μέσα πειθούς.
- Να κατακτήσουν τη διαδικασία της μετάφρασης μέσω της οργάνωσης λεκτικών συνόλων σε λογική σειρά.
- Να χρησιμοποιούν διάφορα μέσα πειθούς σε διάφορα κειμενικά είδη, όπως είναι η επιστολή ή η πολιτική ομιλία.
- Να συσχετίζουν τους στόχους του προοιμίου με τους γλωσσικούς τρόπους εκφοράς και τις επιλογές του ρήτορα σε λεξιλογικό επίπεδο.

Διδακτικές πρακτικές

Σε αυτό το σενάριο ενεργοποιούνται οι μαθητές μέσα από τη συζήτηση και τον διάλογο τόσο στην ομάδα όσο και στην ολομέλεια. Κάθε ομάδα παίρνει θεματική ταυτότητα από έννοιες – θεματικά κέντρα του κειμένου και με ανακαλυπτικό τρόπο δίνουν την πληροφορία και δημιουργούν συνεργατικά κειμενικά είδη επικαιροποιώντας στοιχεία και ιδέες του παρελθόντος. Ο δάσκαλος γίνεται συνεργάτης και διαμεσολαβητής ανάμεσα στις ομάδες και συμβουλεύει για τυχόν απορίες τους μαθητές.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Ένα ζητούμενο για τους ρητορικούς λόγους και σαφώς για τον συγκεκριμένο είναι να κατανοήσουν οι μαθητές τις ιστορικές – πολιτικές συνθήκες που επικρατούσαν, ώστε να εντάξουν και τον λόγο του Δημοσθένη, που είναι κατά βάση πολιτικός, σε αυτές. Στο προοίμιο, στην επιλεγμένη ενότητα, υπάρχουν σημεία (λέξεις / φράσεις - κλειδιά, πολιτικοί όροι και έννοιες), τα οποία θα αποτελέσουν βάση για να κατανοηθεί ο συγκεκριμένος λόγος. Παράλληλα, υπάρχει πάντα και το ζητούμενο να αποκτήσουν ενδιαφέρον ως σύγχρονοι «ακροατές» - δέκτες του λόγου του Δημοσθένη, συσχετίζοντας τον με πολιτικές συνθήκες και επιλογές ή τακτικές σήμερα σε



διακρατικό – διπλωματικό επίπεδο. Οι μαθητές αποκτούν ιστορικό ενδιαφέρον και γίνονται «μικροί πολιτικοί αναλυτές». Σε αυτήν την περίπτωση, θα συνδυαστεί η αρχαιογνωσία με την αρχαιογλωσσία.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο αυτό συνδέεται με τους [διδασκτικούς στόχους](#) του Αναλυτικού Προγράμματος και τις οδηγίες για τα φιλολογικά μαθήματα:

- Να διαπιστώσουν [οι μαθητές] την επικαιρότητα της πρότασης του Δημοσθένη, σύμφωνα με την οποία η εξωτερική πολιτική πρέπει να διαμορφώνεται με βάση το γενικότερο συμφέρον.
- Να διακρίνουν την αταλάντευτη πεποίθησή του ότι η Αθήνα είναι η εγγυήτρια δύναμη της ελευθερίας όλων των ελληνικών πόλεων λόγω του δημοκρατικού πολιτεύματος.
- Να διακρίνουν την εύστοχη επιχειρηματολογία του Δημοσθένη.
- Να εκτιμήσουν την πολιτική θέση του Δημοσθένη ότι η δημοκρατική Αθήνα πρέπει να στηρίζεται με δικαιοσύνη αλλά και αποφασιστικότητα κάθε μικρή δύναμη που αδικείται ή κινδυνεύει να υποδουλωθεί σε οποιοδήποτε ανελεύθερο ολιγαρχικό καθεστώς.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Αναμένεται με τη χρήση των ΤΠΕ οι μαθητές να αξιοποιήσουν ψηφιακούς πόρους και εργαλεία για την άντληση χρήσιμων πληροφοριών, την κριτική επεξεργασία δεδομένων, για τη δημιουργία πολυτροπικού υλικού, την προώθηση σκέψεων ή ιδεών και την ανάρτηση εργασιών των μαθητών.

Η προστιθέμενη αξία των νέων τεχνολογιών στο σενάριο αυτό βρίσκεται στο ότι οι μαθητές έρχονται σε επαφή με διάφορα κειμενικά είδη ως δέκτες και ως πομποί. Οι μαθητές μέσω της έρευνας σε ψηφιακό υλικό πραγματεύονται σημασίες και έννοιες επιτυγχάνοντας επικοινωνία του παρελθόντος και του παρόντος. Με έρευνα σε ψηφιακό υλικό οι μαθητές οδηγούνται στη διαχρονικότητα της γλώσσας



και του πολιτισμού και στην αφαιρετική λογική με την οποία μπορούν να συνάγουν χρήσιμα συμπεράσματα για τις σύγχρονες μορφές επικοινωνίας.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ρητορικά Κείμενα Β΄ Λυκείου Θεωρητικής Κατεύθυνσης:

-Δημοσθένης, «Υπέρ της Ροδίων ελευθερίας»: [Εισαγωγή](#) και [Προοίμιο, 1-2](#).

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Δήμου, Ν. 1988. [Ημερολόγιο του καύσωνα](#). Αθήνα: Πατάκης [Ιστοχώρος του συγγραφέα, σχολιαστή και φωτογράφου Ν. Δήμου].

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

-Δημοσθένης, [«Υπέρ \(Περί\) της Ροδίων ελευθερίας», 1-2](#). Στο *Demosthenis Orationes* I–III. 1903 - 1931. S. H. Butcher & W. Rennie. Oxford: Clarendon Press.

-[Θουκυδίδης, «Ιστορίες» 2.35, 2.40](#). Στο *Thucydidis Historiae* I–II. 1942. Ed. H. S. Jones & J. E. Powell. Oxford: Clarendon Press.

-Σόλων, [«ήμετέρη δὲ πόλις ... οὐποτ' ὀλεῖται»](#) (3D, 4W). [Η συγκεκριμένη [ελεγεία](#) περιλαμβάνεται και στο «Ανθολόγιο Αρχαϊκής Λυρικής Ποίησης» Β΄ Λυκείου Θεωρητικής Κατεύθυνσης – Ψηφιακό Σχολείο].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ιστοσελίδες

[Ελληνική Βικιπαίδεια](#) [Ελεύθερη Διαδικτυακή Εγκυκλοπαίδεια]

Heroico Desembarazo (Ηρωική Αποδέσμευση): [Αρχαία Πολιτειακά III: Η Παρρησία](#) [Ιστολόγιο]



Ομπρετένοβα. Τ. [«Ο ΥΠΕΞ: Στρατηγικό ενδιαφέρον της Βουλγαρίας η ένταξη όλων των βαλκανικών χωρών στην ΕΕ»](#), μτφρ. Σβ. Τοντόροβα, «Βουλγαρική Ραδιοφωνία» 27/03/2012 [πηγή: BNR – Βουλγαρική Εθνική Ραδιοφωνία].

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

-[Βασικό Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής](#)

-[Ηλεκτρονικά λεξικά](#)

-[Παράλληλη αναζήτηση](#) στο Σώμα Νέων Ελληνικών Κειμένων

-[Συμφραστικός Πίνακας λέξεων](#) του Ανθολογίου της Αττικής Πεζογραφίας.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α' Φάση

2 διδακτικές ώρες στο σχολικό εργαστήριο ή στην τάξη - *Αφόρμηση*

[Σε αυτή τη φάση](#), ο δάσκαλος δημιουργεί με αφόρμηση κατάλληλες συνθήκες, για να συνδεθεί ο μαθητής μέσω της επικαιρότητας με το ιστορικό πλαίσιο και να βρει αναλογίες, ώστε τελικά να κατανοήσει τον συγκεκριμένο λόγο. Στην τάξη παρουσιάζεται από τον δάσκαλο πολυτροπικό υλικό, βάσει του οποίου και κυρίως με τη βοήθεια του λόγου – άρθρου οι μαθητές θα σχολιάσουν τον λόγο αυτόν και θα τον συνδέσουν με τον λόγο του Δημοσθένη μέσω κατάλληλων ερωτήσεων από τον δάσκαλο. Ο δάσκαλος δίνει στους μαθητές την ηλεκτρονική διεύθυνση για να εντοπίσουν αυτό το υλικό. Ο δάσκαλος διαβάζει δυνατά [το άρθρο](#) από την πηγή και κάνει τις εξής ερωτήσεις, στις οποίες οι μαθητές ανά ζεύγη θα απαντήσουν γραπτώς:

1. Ποιος χειρίζεται σήμερα τα θέματα εξωτερικής πολιτικής σε κάθε χώρα;
2. Ποιοι είναι οι κεντρικοί άξονες της εξωτερικής πολιτικής σύμφωνα με το ρεπορτάζ που διαβάσατε; Ποιες είναι οι επιδιώξεις ή οι στόχοι της εξωτερικής πολιτικής;
3. Ποιες πρέπει να είναι οι προτεραιότητες κάθε χώρας και γιατί;



4. Ποιος στην αρχαιότητα μπορούσε να χειριστεί τα θέματα της εξωτερικής πολιτικής μεταξύ των πόλεων – κρατών;
5. Την εποχή της Β΄ Αθηναϊκής Συμμαχίας ποια προβλήματα είχαν προκύψει, σύμφωνα με αυτά που γνωρίζετε από την εισαγωγή του βιβλίου σας;
6. Ποια ήταν τα αιτήματα των Ροδίων απέναντι στην Αθήνα και ποια ήταν η κυρίαρχη πολιτική της Αθήνας απέναντι στους συμμάχους της και ειδικά απέναντι στους Ροδίους;
7. Να συγκρίνετε τους δύο πολιτικούς λόγους μεταξύ τους ως προς το περιεχόμενο και ως προς τη μορφή με βάση τους παρακάτω άξονες που είναι στον πίνακα:

Άξονες	Λόγος Δημοσθένη	Σύγχρονος πολιτικός λόγος
Πομπός		
Δέκτης		
Σκοπός/επιδιώξεις ομιλητή-ρήτορα		
Είδος κειμένου		
Πολιτική κατάσταση πόλεων ή χωρών		
Χρόνος		
Τρόποι πειθούς		



Επίκληση στη λογική		
Επίκληση στο συναίσθημα		
Επίκληση στο ήθος πομπού		
Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου		
Επίκληση στην αυθεντία		

Β΄ Φάση

1 διδακτική ώρα στο σχολικό εργαστήριο ή στην τάξη – Αναγνωστική πρόσληψη

Ο δάσκαλος κάνει κατ' ήθος ανάγνωση του κειμένου, χωρίζει τους μαθητές ανά δύο και τους βοηθάει να οδηγηθούν σε μια ανάγνωση όσο γίνεται πιο παραστατική (συναγωνισμός ανάγνωσης). Στη συνέχεια, ο δάσκαλος δίνει οδηγίες να γράψουν το κείμενο στον υπολογιστή σε Word, αφού μεταγράψουν το αρχαίο κείμενο σε στήλες κατά κώλα, αντλώντας για οικονομία χρόνου το [αρχαίο κείμενο](#) από τα [Σώματα κειμένων](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα [*Αρχαία ελληνικά* → *Εργαλεία* → *Σώματα κειμένων* → *Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας* → *Κατάλογος κειμένων*]. Οι μαθητές προσπαθούν να ενώσουν συντακτικά τα σύνολα και να κάνουν μια δοκιμή μετάφρασης είτε συμβουλευόμενοι τα σχόλια του βιβλίου τους είτε τη μετάφραση από την Πύλη. Η καλύτερη ανάγνωση μπορεί να ηχογραφηθεί μέσω υπολογιστή (από το PowerPoint) και να ακουστεί στην ολομέλεια της τάξης την ώρα που κάποιος μαθητής παράλληλα θα μεταφράζει ή θα «παραφράζει» (ελεύθερη μετάφραση) τον λόγο σαν σύγχρονος Δημοσθένης, προκειμένου η τάξη να εγκλιματιστεί στην ατμόσφαιρα του λόγου και να κατανοήσει το νόημά του, πριν ξεκινήσει η έρευνα ζητούμενων.



Γ' Φάση

2 διδακτικές ώρες (τουλάχιστον) στο σχολικό εργαστήριο - Ερευνητική φάση

Σε αυτή τη φάση, θα γίνει μια αποδόμηση του συνόλου και θα διερευνηθούν ένα θεματικό αντικείμενο που προκύπτει από το κείμενο, βασισμένο σε έννοιες ή λέξεις/φράσεις - κλειδιά. Οι μαθητές δραστηριοποιούνται και επεξεργάζονται την ενότητα σε επίπεδο ομάδων. Εφαρμόζεται η *ομαδοσυνεργατική μέθοδος* στο πλαίσιο της οποίας οι μαθητές αναλαμβάνουν να διερευνήσουν κάποια ζητούμενα που τους τίθενται σε Φύλλα Εργασίας. Οι μαθητές εδώ προσπαθούν να επικοινωνήσουν μέσα στην ομάδα και να διερευνήσουν σε ψηφιακούς πόρους κάποια ζητούμενα, ασκώντας την κριτική τους ικανότητα και εκφράζοντας τη δημιουργικότητά τους.

Η πρώτη ομάδα αποκτά την ταυτότητα της μέσω της έννοιας του όρου «παρρησία», η οποία συνδέεται με χαρακτηριστικά του ρήτορα αλλά και με τους στόχους του προοιμίου. Καταρχάς, η ομάδα θα αναζητήσει από το Βασικό Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα την ετυμολογία της λέξης, καταγράφοντας τις σημασίες της από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Στη συνέχεια, θα συσχετίσουν την έννοια με ιστορικές πληροφορίες που συνδέονται με τη χρήση της λέξης στα ίδια τα κείμενα και τη σύνδεσή της με τη λειτουργία της δημοκρατίας. Με αφορμή τη λέξη και τη χρήση της από ρήτορες της αρχαιότητα καλούνται να συνθέσουν ένα κείμενο σε Word, όπου θα καταθέσουν με κριτικό τρόπο μια ιστορική άποψη από την οποία θα τεκμηριώνεται η ιστορικότητα του όρου, αναδεικνύοντας τη σχέση του όρου τόσο με τη λειτουργία της δημοκρατίας όσο και με τις αξιώσεις του ρήτορα. Τέλος, καλούνται να συνδέσουν τον όρο με τους στόχους του προοιμίου και τους τρόπους πειθούς.

Η δεύτερη ομάδα αποκτά την ταυτότητά της μέσω της φράσης - κλειδί: «οὐ [...] χαλεπὸν τὸ διδάξαι τὰ βέλτιστα – [χαλεπὸν] τὸ πείσαι πράττειν», στην οποία βασιζόμενοι καλούνται να αποδείξουν τη σχέση λόγου και έργου στη ζωή των αρχαίων Ελλήνων και των Νεοελλήνων. Καταρχάς, ερευνώντας στους λόγους του



Δημοσθένη και του Περικλή τις κοινές τους αναφορές στη διαζευκτική έννοια «λόγου» και «έργου», καταγράφουν τις ιστορικές πληροφορίες που συνδέονται τόσο με τις δυσκολίες των ρητόρων απέναντι σε ένα διαφορετικό κοινό σε διαφορετικές περιστάσεις όσο και με τη ζωή των Αθηναίων τότε, σε σχέση πάντα με τη σύνδεση και συνέπεια λόγου και έργου, θεωρίας και πράξης. Στη συνέχεια, η ομάδα θα συντάξει μια επιστολή, μέσω της οποίας θα απευθύνονται σε έναν σημερινό πολιτικό διαμαρτυρόμενοι για τη διάσταση του πολιτικού τους λόγου με τις πολιτικές τους πράξεις. Τέλος, θα συνδέσουν τη φράση αυτή τόσο με τους στόχους του προοιμίου όσο και με τους τρόπους πειθούς.

Η τρίτη ομάδα αποκτά την ταυτότητά της μέσω της έννοιας του όρου «ύβρις». Καταρχάς, θα αναζητήσουν ιστορικές πληροφορίες που αναδεικνύουν το θέμα της «ύβρεως», όπως αυτός ο όρος χρησιμοποιείται στον λόγο του Δημοσθένη, και θα αποδείξουν τη δυναμική του σχήματος ύβρις → ἄτη → νέμεσις → τίσις στην υπόθεση των Ροδίων αιτιολογώντας την αξία της δημοκρατίας των Αθηναίων. Στη συνέχεια, μετά από έρευνα στα Σώματα κειμένων της αρχαίας και της νέας ελληνικής θα διατυπώσουν τη σημασία της λέξης, όπως αυτή καταγράφεται μέσα στο χρόνο. Έπειτα, με βάση μία ελεγεία του Σόλωνα, θα καταγράψουν τα χαρακτηριστικά της ύβρεως τόσο για την πόλη όσο και για τους ηγέτες και τους πολίτες, αποδεικνύοντας τον πολιτικό πολιτισμό των Αρχαίων, που συνδεόταν με το σεβασμό σε θρησκευτικές και πολιτικές αξίες. Μέσα στο ταξίδι του χρόνου η λέξη συναντάται και χρησιμοποιείται σε σύγχρονα κείμενα. Αφού εντοπίσουν τη χρήση και τη σημασία της λέξης σε ένα σατιρικό - πολιτικό κείμενο, καλούνται να γράψουν ένα χρονογράφημα όπου θα χρησιμοποιούν τη λέξη «ύβρις» μέσα σε σημερινό πλαίσιο αναφοράς και σημασίας. Τέλος, η ομάδα θα συσχετίσει την «ύβριν» με τους στόχους του προοιμίου και τους τρόπους πειθούς.

Η τέταρτη ομάδα αποκτά την ταυτότητά της μέσω της έννοιας της φράσης «ἄξιον δ' ἦσθῆναι τῷ [...] καιρῷ» και ειδικά του όρου «καιρός». Καταρχάς,



αναζητούν στα ηλεκτρονικά λεξικά και τα αντίστοιχα Σώματα κειμένων τη διαχρονική σημασία, εξέλιξη και χρήση της λέξης «καιρός». Έπειτα, με τη σημασία «της ευκαιρίας» χρησιμοποιούν τη λέξη «καιρός», για να γράψουν μια πολιτική ομιλία με την οποία ένας Δημοσθένης του σήμερα θα προέτρεπε με επιχειρήματα τους Νεοέλληνες να αλλάξουν πολιτική συμπεριφορά, προκειμένου να ανακτήσουν την αξιοπιστία τους στο διεθνή χώρο. Με αυτόν τον τρόπο επικαιροποιούν τον λόγο του Δημοσθένη και επαναπροσδιορίζουν τους νέους πολιτικούς συσχετισμούς κρατών διακρίνοντας την αξία της φήμης ενός κράτους. Στη συνέχεια, σε λεξιλογικό επίπεδο αναζητούν απλές ή σύνθετες λέξεις από τη λέξη «καιρός» και φτιάχνουν ένα κρυπτόλεξο (ψηφιακό κατά προτίμηση) προσκαλώντας στην παρουσίασή τους τις άλλες ομάδες να αναζητήσουν τις λέξεις αυτές. Έπειτα, σε ετυμολογικό επίπεδο αναζητούν την προέλευση της λέξης «βλασφημία», αφού ερευνήσουν και τη σημασία της σήμερα στα [Σώματα κειμένων της νέας ελληνικής](#) εξηγώντας την εξέλιξη της σημασίας της. Τέλος, συσχετίζουν την έννοια της φράσης «ἄξιον [...] ἦσθῆναι τῷ [...] καιρῷ» με τους στόχους του προοιμίου και τους τρόπους πειθούς.

4' Φάση

1 διδακτική ώρα στην τάξη – Συνολική παρουσίαση

Σε αυτή τη φάση γίνεται μέσω PowerPoint από κάθε ομάδα η συνολική παρουσίαση των εργασιών τους, προκειμένου να γίνει συνθετική παρουσίαση όλου του υλικού και, τέλος, η ανάρτησή του στο Wiki του δασκάλου.



ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^ο κοινό Φύλλο Εργασίας

1. Να μεταβείτε στο ηλεκτρονικό [άρθρο](#) και να το διαβάσετε. Στη συνέχεια, να ανοίξετε ένα αρχείο Word και να συνεργαστείτε με τον διπλανό σας απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις:

- I. Ποιος χειρίζεται σήμερα τα θέματα εξωτερικής πολιτικής σε κάθε χώρα;
- II. Ποιοι είναι οι κεντρικοί άξονες της εξωτερικής πολιτικής σύμφωνα με το ρεπορτάζ που διαβάσατε; Ποιες είναι οι επιδιώξεις ή οι στόχοι της εξωτερικής πολιτικής; Να συγκρίνετε με αυτές που διατυπώνονται την εποχή κατά την οποία ο Δημοσθένης εκφωνεί αυτήν την ομιλία του.
- III. Ποιες πρέπει να είναι οι προτεραιότητες κάθε χώρας και γιατί;
- IV. Ποιος στην αρχαιότητα μπορούσε να χειριστεί τα θέματα εξωτερικής πολιτικής μεταξύ των πόλεων-κρατών;
- V. Την εποχή της Β΄ Αθηναϊκής Συμμαχίας ποια προβλήματα είχαν προκύψει, σύμφωνα με αυτά που γνωρίζετε από την εισαγωγή;
- VI. Ποια ήταν τα αιτήματα των Ροδίων απέναντι στην Αθήνα και ποια ήταν η κυρίαρχη πολιτική της Αθήνας απέναντι στους συμμάχους της και ειδικά απέναντι στους Ροδίους;
- VII. Να συγκρίνετε τους δυο πολιτικούς λόγους μεταξύ τους ως προς το περιεχόμενο και ως προς τη μορφή με βάση τους παρακάτω άξονες που είναι στον πίνακα:

Άξονες	Λόγος Δημοσθένη	Σύγχρονος πολιτικός λόγος
πομπός		
δέκτης		



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοπός/επιδιώξεις ομιλητή - ρήτορα		
Είδος κειμένου		
Πολιτική κατάσταση πόλεων ή χωρών		
χρόνος		
<i>Τρόποι πειθούς</i>		
Επίκληση στη λο- γική		
Επίκληση στο συ- ναίσθημα		
Επίκληση στο ήθος πομπού		
Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου		
Επίκληση στην αυθεντία		



2^ο Φύλλο Εργασίας

ΟΙ ΡΗΤΟΡΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥΣ

Ομάδα Α: «ΠΑΡΡΗΣΙΑ» – ΟΠΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

1. Τι σημαίνει ο όρος «παρρησία»; Να αναζητήσετε την ετυμολογία και τη σημασία της λέξης από την αρχαιότητα ως σήμερα στο Βασικό Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα.
2. Εξετάζοντας στο Σώμα Νέων Ελληνικών Κειμένων και στα συμφραζόμενα τη χρήση της λέξης «παρρησία», σε ποια περίπτωση και σε ποια είδη κειμένων συμπεραίνετε ότι χρησιμοποιείται στα νέα ελληνικά; Με ποιες έννοιες – ιδέες συνδέεται με τη δημοκρατία;
3. Διαβάζοντας αυτό το κείμενο για την «παρρησία» να απαντήσετε στα εξής ζητούμενα:
 - α. Πώς η παρρησία συνδέεται με την ακμή της δημοκρατίας ή και με την παρακμή της;
 - β. Πώς η παρρησία αντιμετωπίζεται από τους ρήτορες, οι οποίοι στους λόγους τους την επικαλούνταν; Τι επικρατούσε στην αγορά και στη Βουλή, όταν μιλούσε κάποιος με παρρησία;
 - γ. Με ποιες προϋποθέσεις διασφαλίζεται η αξία της παρρησίας;

Να γράψετε ένα κείμενο σε Word όπου θα απαντηθούν όλα τα παραπάνω ερωτήματα εξηγώντας την ιστορική σημασία του όρου «παρρησία».
4. Με ποιους στόχους του προοιμίου συνδέεται η παρρησία; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Στόχοι Προοιμίου	Παρρησία	Δικαιολόγηση
πρόσεξις		
εύνοια		

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

πρόθεσις		
----------	--	--

5. Ποιους τρόπους πειθούς χρησιμοποιεί ο Δημοσθένης; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο. Να εντάξετε στο παρακάτω σχήμα και την παρρησία:

Τρόποι πειθούς	Λόγος Δημοσθένη	Τεκμήρια (στοιχεία από το κείμενο)
Επίκληση στη λογική		
Επίκληση στο συναίσθημα		
Επίκληση στο ήθος του πομπού		
Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου		
Επίκληση στην αυθεντία		



Ομάδα Β: «οὐ χαλεπὸν τὸ διδάξαι τὰ βέλτιστα – χαλεπὸν τὸ πείσαι πράττειν»

1. Ποιος ο ρόλος του ρήτορα με βάση την παραπάνω φράση - κλειδί; Ποιες δυσκολίες αντιμετώπιζε με το κοινό του;
2. Διαβάστε [το κεφάλαιο 2.35.2](#) του «Επιταφίου» του Θουκυδίδη και να συγκρίνετε τη δυσκολία που επισημαίνει ο πολιτικός και ρήτορας Περικλής στην πηγή με αυτή που επισημαίνει ο Δημοσθένης. Ποιες είναι οι διαφορές;
3. Διαβάστε [το κεφάλαιο 2.40.1-2](#) του «Επιταφίου» του Θουκυδίδη και να βρείτε τη σχέση «λόγου» – «έργου» που υπήρχε στη ζωή των Αθηναίων, όπως αυτή εγκωμιάζεται από τον Θουκυδίδη.

Να γράψετε ένα κείμενο σε Word όπου με τις απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα θα τεκμηριώνετε τη σχέση «λόγου» – «έργου», όπως αυτή υπήρχε στην αρχαιότητα.

4. Να γράψετε μια σύντομη επιστολή που θα την απευθύνετε στους σημερινούς πολιτικούς, θίγοντας τη σχέση - απόκλιση «λόγου» και «έργων» που έχουν στην πολιτική τους πρακτική και συμπεριφορά.
5. Με ποιους στόχους του προοιμίου συνδέεται το «οὐ χαλεπὸν τὸ διδάξαι τὰ βέλτιστα – χαλεπὸν τὸ πείσαι πράττειν»; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Στόχοι Προοιμίου	«οὐ χαλεπὸν τὸ διδάξαι τὰ βέλτιστα – χαλεπὸν τὸ πείσαι πράττειν»	Δικαιολόγηση
πρόσεξις		
εὐνοια		
πρόθεσις		



6. Ποιους τρόπους πειθούς χρησιμοποιεί ο Δημοσθένης; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο. Να εντάξετε στο παρακάτω σχήμα και την φράση «οὐ χαλεπὸν τὸ διδάξει τὰ βέλτιστα – χαλεπὸν τὸ πείσαι πράττειν»:

Τρόποι πειθούς	Λόγος Δημοσθένη	Τεκμήρια (στοιχεία από το κείμενο)
Επίκληση στη λογική		
Επίκληση στο συναίσθημα		
Επίκληση στο ήθος του πομπού		
Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου		
Επίκληση στην αυθεντία		



ΟΙ ΡΗΤΟΡΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥΣ

Ομάδα Γ: «Η ΥΒΡΙΣ»

- 1.1. Ποια η σημασία της «ύβρεως» στον λόγο του Δημοσθένη; Τοποθετήστε την έννοια στο ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο του λόγου. Διαβάστε την [εισαγωγή](#) του βιβλίου σας για περισσότερες πληροφορίες.
- 1.2. Να εφαρμόσετε το σχήμα: **ύβρις** → **ἄτη** → **νέμεσις** → **τίσις** στην υπόθεση των Ροδίων.
- 2.1. Με βάση το λήμμα [«ύβρις»](#) από τη Βικιπαίδεια να βρείτε τη σημασία του όρου «ύβρις» στην κοσμοθεωρία των αρχαίων και πώς χρησιμοποιείται σήμερα η [λέξη](#) στο Σώμα Νέων Ελληνικών Κειμένων.

Σημασία λ. «ύβρις» στην αρχαία ελληνική γλώσσα	Σημασία λ. «ύβρις» στη νέα ελληνική γλώσσα

- 2.2. Να μελετήσετε την ελεγεία του ελεγειακού ποιητή, ιαμβογράφου και νομοθέτη Σόλωνα [«ἡμετέρη δὲ πόλις ... οὐποτ' ὀλεΐται»](#) και να γράψετε σε τι συνίσταται η ύβρις των πόλεων, των ηγετών και των πολιτών.

Υβρις	Χαρακτηριστικά ύβρεως	Για την πόλη	Για τους ηγέτες	Για τους πολίτες

 Ευρωπαϊκή Ένωση Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο	 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ <i>επένδυση στην κοινωνία της γνώσης</i> ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης	 ΕΣΠΑ 2007-2013 πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

3. (1) Διαβάστε το [«Ημερολόγιο καύσωνα»](#) του Νίκου Δήμου και διερευνήστε πώς χρησιμοποιεί και με ποια σημασία τη λέξη «ύβρις». Γράψτε αυτή τη σημασία που δίνει.
- (2) Στη συνέχεια, να γράψετε και εσείς ένα σύντομο χρονογράφημα με χιουμοριστικό ύφος «Περί ύβρεως... ο λόγος» για την «ύβριν» – βρισιά των σημερινών ανθρώπων σχολιάζοντας καθημερινές συμπεριφορές Νεοελλήνων.
4. Με ποιους στόχους του προοιμίου συνδέεται η «ύβρις»; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Στόχοι Προοιμίου	«ύβρις»	Δικαιολόγηση
πρόσεξις		
εύνοια		
πρόθεσις		

5. Ποιους τρόπους πειθούς χρησιμοποιεί ο Δημοσθένης; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο. Να εντάξετε στο παρακάτω σχήμα και την «ύβριν».

Τρόποι πειθούς	Λόγος Δημοσθένη	Τεκμήρια (στοιχεία από το κείμενο)
Επίκληση στη λογική		



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

Επίκληση στο συναίσθημα		
Επίκληση στο ήθος του πομπού		
Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου		
Επίκληση στην αυθεντία		



Ομάδα Δ: «Ο ΚΑΙΡΟΣ» - «ἄξιον ἦσθῆναι τῷ καιρῷ»

1. Τι σημαίνει η λέξη «καιρός» στο κείμενο; Ποια είναι η χρήση στα [Σώματα κειμένων](#) την αρχαίας ελληνικής γλώσσας; Να βρείτε την εξέλιξη της σήμερα στα [Σώματα κειμένων](#) της νέας ελληνικής. Σε ποιες λέξεις (απλές ή σύνθετες) ή εκφράσεις διατηρείται η πρωταρχική σημασία της λέξης; Να τις καταγράψετε.

Σημασία λ. «καιρός» στην αρχαία ελληνική γλώσσα	Σημασία λ. «καιρός» στη νέα ελληνική γλώσσα

2. Σε μια πολιτική ομιλία του Δημοσθένη σήμερα που να έχει θέμα «καιρόν ἦσθῆναι... μετὰ δόξης πολλῆς», ποια σημεία – επιχειρήματα θα χρησιμοποιούνταν, προκειμένου να πείσει τους Αθηναίους ότι είναι «καιρός» - ευκαιρία να αλλάξουν πολιτική συμπεριφορά στο εσωτερικό, για να κερδίσουν την αξιοπιστία τους στην Ευρώπη; Να χρησιμοποιήσετε τρόπους πειθούς που ταιριάζουν σε έναν πολιτικό λόγο.
3. (1) Να βρείτε λόγιες ή νεοελληνικές εκφράσεις που έχουν τη λέξη «καιρός»;
(2) Φτιάξτε στη συνέχεια ένα κρυπτόλεξο (ψηφιακό κατά προτίμηση), όπου θα γράφετε λέξεις απλές ή σύνθετες της νέας ελληνικής με το *-*καιρός*, τις οποίες θα πρέπει να ανακαλύπτουν οι συμμαθητές σας.
4. Με βάση τον [Συμφραστικό Πίνακα λέξεων](#) της αρχαίας ελληνικής να βρείτε τη σημασία της λέξης [«βλασφημία»](#) στους αρχαίους συγγραφείς. Εξετάστε συγκριτικά τη σημασία της λέξης «βλασφημία» μέσω της χρήσης της στα



Σώματα Κειμένων της νέας ελληνικής. Να εξηγήσετε πού οφείλεται η εξέλιξη της σημασίας.

Σημασία λ. «βλασφημία» στην αρχαία ελληνική γλώσσα	Σημασία λ. «βλασφημία» στη νέα ελληνική γλώσσα

5. Με ποιους στόχους του προοιμίου συνδέεται το «ἄξιον ἡσθῆναι τῷ καιρῷ»; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Στόχοι Προοιμίου	«ἄξιον ἡσθῆναι τῷ καιρῷ»	Δικαιολόγηση
πρόσεξις		
εὐνοία		
πρόθεσις		

6. Ποιους τρόπους πειθούς χρησιμοποιεί ο Δημοσθένης; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο. Να εντάξετε στο παρακάτω σχήμα και την φράση «ἄξιον ἡσθῆναι τῷ καιρῷ».

Τρόποι πειθούς	Λόγος Δημοσθένη	Τεκμήρια (στοιχεία από το κείμενο)
Επίκληση στη λογική		



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επίκληση στο συναίσθημα		
Επίκληση στο ήθος του πομπού		
Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου		
Επίκληση στην αυθεντία		

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο μπορεί να αξιοποιηθεί σε πλαίσιο ενός Project με θέμα «Ο πολιτικός λόγος τότε και σήμερα - Χαρακτηριστικά των πολιτικών, των ρητόρων και του κοινού». Εναλλακτικά, θα μπορούσαν οι μαθητές να φτιάξουν ένα είδος λεξικού με λέξεις των οποίων η σημασία έχει εξελιχθεί και χρησιμοποιούνται με διαφορετική έννοια.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο θα μπορούσε να δυσκολέψει τους μαθητές στη σύνταξη μιας πολιτικής ομιλίας, όπου θα επιχειρηματολογούσαν με σημερινές πολιτικές αναφορές.



Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βερτσέτης, Αθ. 2003. *Διδακτική της Αρχαίας Γραμματείας*, τόμος Β΄. Αθήνα: Αθ. Βερτσέτης.

Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ιδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

Κυνηγός, Χ. 2002. «Νέες Πρακτικές με Νέα Εργαλεία στην Τάξη: Κατάρτιση επιμορφωτών για τη δημιουργία κοινοτήτων αξιοποίησης των Νέων Τεχνολογιών στο σχολείο». Στο *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα. Παιδαγωγική Αξιοποίηση της Σύγχρονης Τεχνολογίας για τη Μετεξέλιξη της Εκπαιδευτικής Πρακτικής*, επιμ. Χ. Κυνηγός & Ε. Δημαράκη. Αθήνα: Καστανιώτης, 27-53.

Φουντοπούλου, Μ.- Ζ. 2006. «Αρχές Μάθησης και καλλιέργεια της κριτικής σκέψης: εφαρμογή στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών». Στο *Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης, 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα: «Κριτική, Δημιουργική, Διαλεκτική Σκέψη στην Εκπαίδευση: Θεωρία και Πράξη»*. Αθήνα: Ατραπός, 58-73.

http://www.elliepek.gr/documents/3o_synedrio_eisigiseis/fountopoulou.pdf